

**Підхомний Олег Михайлович**

*доктор економічних наук,  
професор кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту  
Львівський національний університет імені Івана Франка*

**Пидхомный Олег Михайлович**

*доктор экономических наук,  
профессор кафедры финансов, денежного оборота и кредита  
Львовский национальный университет имени Ивана Франко*

**Pidkhomnyy Oleg**

*Doctor of Economics, Professor  
Ivan Franko National University of Lviv*

**Журба Орест Юрійович**

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту  
Львівського національного університету імені Івана Франка*

**Журба Орест Юрьевич**

*аспирант кафедры финансов, денежного оборота и кредита  
Львовского национального университета имени Ивана Франко*

**Zhurba Orest**

*Postgraduate Student of the  
Ivan Franko National University of Lviv*

## **ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

## **ФОРМИРОВАНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ (НА ПРИМЕРЕ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ)**

## **FORMATION AND USE OF FINANCIAL RESOURCES OF LOCAL BUDGETS (BY THE EXAMPLE OF THE LVIV REGION)**

**Анотація.** У роботі розглянуто теоретичні і практичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Проведено аналіз дохідної та видаткової частини місцевих бюджетів, окреслено сучасні тенденції функціонування місцевих бюджетів України. Автором проаналізовано формування та використання фінансових ресурсів місцевого бюджету на прикладі обласного бюджету Львівської області. Проаналізовано ефективність розподілу та накопичення бюджетних коштів, у тому числі за рахунок податкової політики та міжбюджетних трансфертів. Визначено тенденції зміни показників соціально-економічного стану міста Львова і вплив на них заходів бюджетного регулювання. Також у статті визначено фактори впливу на обсяги фінансових ресурсів. Розроблено рекомендації щодо вирішення проблем формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів, та окреслено пріоритетні напрямки вдосконалення функціонування місцевих бюджетів.

**Ключові слова:** місцеві фінанси, бюджет, місцеве самоврядування, бюджетна система, реформування місцевих фінансів.

**Аннотация.** В работе рассмотрены теоретические и практические аспекты формирования и использования финансовых ресурсов местных бюджетов. Проведен анализ доходной и расходной части местных бюджетов, определены современные тенденции функционирования местных бюджетов Украины. Автором проанализировано формирование и использование финансовых ресурсов местного бюджета на примере областного бюджета Львовской области. Проанализирована эффективность распределения и накопления бюджетных средств, в том числе за счет налоговой политики и межбюджетных трансфертов. Определены тенденции изменения показателей социально-экономического состояния

города Львова и влиянии на них мер бюджетного регулирования. Также в статье определены факторы влияния на объемы финансовых ресурсов. Разработаны рекомендации по решению проблем формирования и использования финансовых ресурсов местных бюджетов, и намечены приоритетные направления совершенствования функционирования местных бюджетов.

**Ключевые слова:** местные финансы, бюджет, местное самоуправление, бюджетная система, реформирование местных финансов.

**Summary.** The theoretical and practical aspects of the formation and use of financial resources of local budgets are considered in the paper. The analysis of the revenue and expenditure part of local budgets has been carried out, the current trends of the functioning of local budgets of Ukraine are outlined. The author analyzes the formation and use of financial resources of the local budget on the example of the consolidated budget of the Lviv region. The efficiency of distribution and accumulation of budget funds, including through tax policy and intergovernmental transfers, is analyzed. The tendencies of changes in the indicators of the socio-economic status of the city of Lviv and the influence on them of measures of budgetary regulation are determined. Also, the article determines the factors influencing the volume of financial resources. Recommendations for solving the problems of the formation and use of financial resources of local budgets have been developed, and priority directions of improving the functioning of local budgets have been outlined.

**Key words:** local finances, budget, local self-government, budget system, reform of local finances.

**Постановка проблеми.** Актуальність проблеми вдосконалення місцевих фінансів, формування місцевих бюджетів і використання їхніх коштів зростає у зв'язку зі змінами, які стосуються місцевого самоврядування. В сучасній Україні назріла необхідність справжньої, а не декларативної фінансової децентралізації для повнішого та ефективнішого задоволення потреб населення в кожному регіоні.

Існуюча на сьогоднішній день система забезпечення місцевих бюджетів достатніми фінансовими ресурсами для виконання функцій, покладених на органи місцевого самоврядування, не відповідає потребам громад, вона не створює фінансове підґрунтя сприятливого життєвого середовища, необхідного для надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних суспільних благ та послуг на основі забезпечення сталого розвитку території.

Ефективність фінансової системи України може бути досягнута за умови забезпечення фінансової спроможності та фінансової самостійності окремої території, тому оптимізація функціонування місцевих бюджетів і водночас зміцнення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, є важливим завданням.

**Аналіз останніх досліджень.** У науковій літературі проблеми формування та використання місцевих бюджетів досліджуються в працях провідних вітчизняних вчених: В. Бодрова [9], Т. Бондарук [10], М. Деркача [11], В. Зайчикової [12], О. Кириленко [13]. Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних з місцевими фінансами зробили такі зарубіжні вчені, як: С. Алмазов [14], С. Бейлі [15], Ш. Бланкарт [16] та ін. Проте, слід зазначити, що

вітчизняними науковцями в своїх дослідженнях значна увага приділяється фрагментарним аспектам функціонування інституту місцевих бюджетів. Відповідно, виникає необхідність у проведенні комплексного дослідження функціонування місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин із урахуванням сучасних тенденцій у напрямі посилення процесів децентралізації фінансових ресурсів в країні.

**Формування цілей статті.** Метою статті є аналіз формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів в умовах децентралізації, а також удосконалення теоретичних положень, методичних основ та розробка практичних рекомендацій відносно забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів. Об'єктом дослідження є формування та використання фінансових ресурсів бюджету Львівської області в умовах децентралізації.

**Виклад основного матеріалу.** Соціально-економічні і політичні трансформації, які розпочались в Україні з проголошенням незалежності, сприяли активізації процесу демократизації суспільства та держави. У результаті даних перетворень було почато розбудову європейської моделі місцевого самоврядування, яка є інструментом розв'язання локальних проблем, надання суспільних благ та послуг, реалізації інтересів територіальних громад. Місцеве самоврядування виступає основним принципом, що забезпечує зв'язок громадян з державою та гарантує можливість їх участі в державному управлінні.

Досвід усіх розвинених держав світу переконливо свідчить про те, що саме місцеве самоврядування зміцнює основи народовладдя, створюючи необхідні умови для життєдіяльності місцевих співтовариств,

стабілізує політичну систему в цілому, виступаючи важливим механізмом забезпечення єдності країни та цілісності держави [5].

Вирішальне значення в забезпеченні функціонування органів місцевого самоврядування відводиться місцевим фінансам, що являють собою самостійний структурний рівень фінансової системи держави. Як зазначають вітчизняні науковці [3; 5; 7] місцеві фінанси забезпечують органи місцевого самоврядування достатнім обсягом фінансових ресурсів; сприяють розподілу дохідних джерел між рівнями влади, галузями економіки, домогосподарствами з метою досягнення соціально-економічного ефекту на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Тобто, місцеві фінанси стимулюють зростання фінансового потенціалу територій, є підґрунтям фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, а також націлені на забезпечення громадян якісними суспільними послугами.

Отже, в сучасних умовах трансформаційної економіки України місцеві фінанси слід розглядати як систему соціально-економічних відносин, пов'язану з формуванням, розподілом та перерозподілом фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, що сприяє економічному розвитку територій, а також підвищує добробут членів територіальних громад.

З метою змінення фінансових основ діяльності органів місцевого самоврядування, як уже зазначалось, було обрано курс на реалізацію політики децентралізації фінансових ресурсів. Згідно з вимогами Європейської хартії про місцеве самоврядування [3] головною ознакою фінансової незалежності є володіння і самостійне розпорядження фінансовими ресурсами, обсяг яких відповідає функціям і завданням, що покладаються на органи місцевого самоврядування.

Враховуючи сучасні тенденції в реформуванні бюджетної системи країни, роль доходів місцевих

бюджетів у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування певною мірою визначається величиною ВВП, що безпосередньо перерозподіляється через них та часткою місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України (табл. 1).

Частка доходів місцевих бюджетів у перерозподілі ВВП, а також у зведеному бюджеті поряд з економічним і соціальним має досить важливе політичне значення. Вона свідчить про участь місцевої влади у розв'язанні актуальних проблем розвитку держави, про певну обмеженість функцій центральної влади. Така частка є загальним показником, який відображає рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, дає можливість оцінити рівень розвитку місцевих бюджетів [3].

Частка місцевих бюджетів без урахування трансфертів у доходах зведеного бюджету України в період з 2012 по 2016 рр. зменшилась на 2,7%. Щодо частки місцевих бюджетів, також без урахування трансфертів у перерозподілі ВВП, то даний показник у зазначений період зменшився на 1,9%.

При цьому слід відмітити, що частка місцевих бюджетів з урахуванням міжбюджетних трансфертів, як у доходах зведеного бюджету України, так і у перерозподілі ВВП, навпаки, збільшилась на 4,7% та 0,2% відповідно. Крім того, показники доходів місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів майже в 2 рази перевищують зазначені показники без урахування трансфертів. Тобто це свідчить про посилення процесів централізації та про зниження рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування від державної влади. Також про посилення процесів централізації фінансових ресурсів на державному рівні свідчить динаміка показників розвитку бюджетної системи за доходами (рис. 1). Частка зведеного бюджету у ВВП в період з 2010 по 2016 рр. коливалась у межах від 28% до 30%, що відповідає вимогам бюджетного законо-

Таблиця 1

Частка доходів місцевих бюджетів України у доходах зведеного бюджету України та у ВВП, %

Рік	Частка у доходах зведеного бюджету України		Частка у перерозподілі ВВП	
	без урахування трансфертів	з урахуванням трансфертів	без урахування трансфертів	з урахуванням трансфертів
2010	24,8	46,1	8,3	14,5
2011	26,0	49,3	7,9	14,7
2012	25,9	50,6	7,2	14,2
2013	21,7	45,5	6,4	13,4
2014	22,6	50,5	6,9	15,4
2015	22,7	49,9	6,9	14,5
2016	22,1	50,8	6,4	14,7

Складено автором за даними [2]

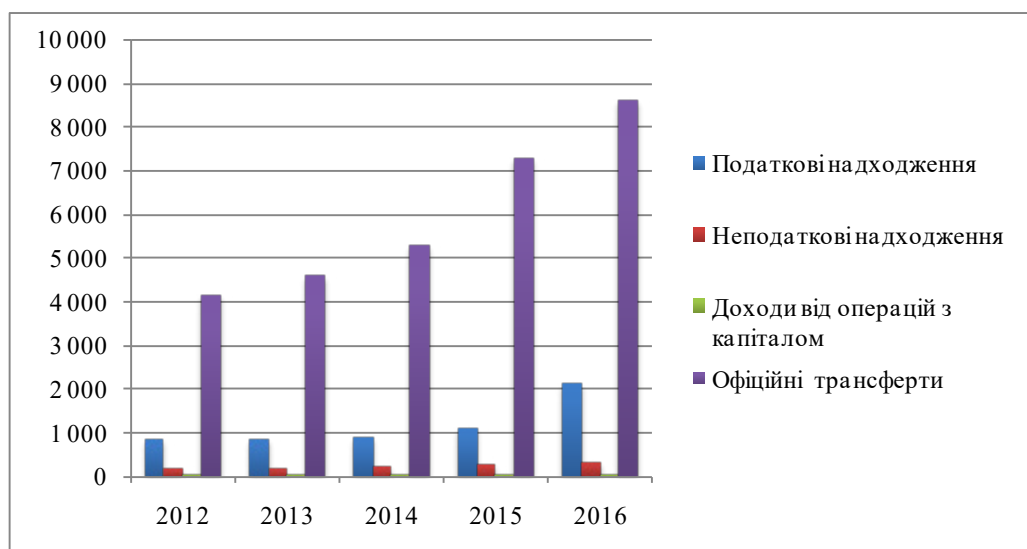


Рис. 1. Динаміка структури доходів бюджету Львівської області, млн грн.  
Складено автором за даними [8]

давства. Поряд із зниженням частки місцевих бюджетів у перерозподілі ВВП, значно підвищується роль державного бюджету, адже даний показник збільшився на 4,1% і становить 27,5%. Таким чином дані, які представлені в табл. 1 свідчать про зниження рівня фінансової незалежності місцевих органів самоврядування, не дивлячись на те, що було прийнято низку законодавчих актів [4], норми яких «гарантують» зростання фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Тобто дана тенденція суперечить обраному курсу децентралізації фінансових ресурсів держави.

На підтвердження даного висновку проаналізуємо сучасні тенденції формування та використання коштів бюджету Львівської області. Так згідно з бюджетною класифікацією, закріпленою ст. 9 Бюджетного кодексу України [7], доходи місцевих бюджетів класифікуються за чотирма групами: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; трансферти. Крім того структурною складовою доходів місцевих бюджетів є цільові фонди утворені ВР АРК та органами місцевого самоврядування. Аналізуючи сучасні тенденції формування доходів місцевих бюджетів, слід зазначити, що в їх загальній структурі суттєво підвищується роль трансфертів з державного бюджету.

Дана тенденція суперечить обраному в Україні напрямку реформ. Адже частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів свідчить про ступінь фіскальної децентралізації в країні: чим вища їх частка в дохідній частині місцевих бюджетів, тим більша залежність місцевої влади від центральної та централізованіша система [8].

Серед доходів обласного бюджету Львівської області протягом 2012–2016 рр. найбільшу питому вагу, а саме 78% займають трансферти, які на кінець 2016 р. склали 8615 млн грн. Однак, в динаміці простежується позитивна тенденція до зменшення в загальній структурі доходів місцевих бюджетів Львівської області трансфертів на 2,2%.

Розглядаючи склад та структуру доходів обласного бюджету Львівської області, слід відмітити, що поряд з трансфертами основу формування фінансових ресурсів регіону становлять податкові надходження (табл. 2).

Протягом аналізованого періоду спостерігається поступове збільшення податкових надходжень, а саме на 5,2%, або на 1703,9 млн грн, що пояснюється збільшенням впливу загальнодержавних податків на збалансування бюджету Львівської області.

Доходи від операцій з капіталом у середньому не перевищують 1,0%, а відрахування до державних цільових фондів протягом 2012–2016 рр. становили близько 0,7% від загального обсягу надходжень.

На кінець 2016 року найбільшу питому вагу в структурі податкових надходжень місцевих бюджетів займає ПДФО, обсяг якого протягом аналізованого періоду збільшився на 217,2 млн грн, що пов'язано з підвищенням рівня мінімальної заробітної плати, а не легалізацією економіки в регіоні.

Проте в загальній структурі податкових надходжень ПДФО в 2016 р. зменшився на 5% порівняно з надходженнями 2012 року.

Також одними із значних видів податкових доходів бюджету Львівської області є плата за спеціальне використання природних ресурсів, розмір



Таблиця 2

**Склад і структура доходів обласного бюджету  
Львівської області 2012–2016 рр., млн грн**

Доходи	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
Податкові надходження	836, 3	845, 3	892, 6	1 103,5	2 103,9
у % до загальної суми	16,1	15,0	14,0	12,7	19,1
Неподаткові надходження	179,4	162,9	201,9	259,0	290, 4
у % до загальної суми	3,5	3,4	3,1	2,9	2,6
Доходи від операцій з капіталом	5,4	3,6	8,1	49, 0	14, 0
у % до загальної суми	0,1	0,06	0,12	0,6	0,12
Трансферти	4 164,8	4 615,1	5 324,2	7 290,6	8 615,6
у % до загальної суми	80,3	82,0	82,8	83,7	78,1
<b>Усього</b>	<b>5187,1</b>	<b>5628,0</b>	<b>6428,3</b>	<b>8709,6</b>	<b>11034,5</b>

*Складено автором за даними [8]*

якого протягом аналізованого періоду зменшився на 21,8 млн грн. та екологічних податок, розмір якого протягом аналізованого періоду збільшився на 69,8 млн грн. Це обумовлено змінами, внесеними до Бюджетного кодексу, згідно з якими плата за землю у 100% розмірі залишається у розпорядженні місцевих бюджетів. На сучасному етапі розвитку економіки вирішальне значення надається місцевим податкам та зборам, які є не тільки складовою частиною податкової системи держави, а й покликані відповідати інтересам органів місцевого самоврядування. Для Запорізької області, також як і для України в цілому, є характерним динамічне зростання частки місцевих податків і зборів в загальній структурі податкових надходжень місцевих бюджетів. Враховуючи зростання значення місцевих податків і зборів у структурі податкових надходжень бюджету Львівської області, слід зазначити, що на ефективність функціонування інституту місцевого оподаткування не впливає рівень економічного та соціального розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Неподаткові надходження займають невелику частку у складі доходів місцевих бюджетів Львівської області, проте їх дослідження також впливає на об'єктивність оцінки фінансового забезпечення досліджуваного регіону (рис. 2).

Протягом 2012–2016 рр. розмір неподаткових надходжень збільшився на 111,0 млн грн або 38%. Для неподаткових надходжень місцевих бюджетів Львівської області, також, як і для місцевих бюджетів України в цілому, є характерним формування неподаткових надходжень за рахунок власних надходжень бюджетних установ, частка яких у загальній структурі неподаткових надходжень у період з 2012 по 2016 рр. зросла з 58,7% до 67,9%. Поряд з цим слід відмітити негативну тенденцію щодо зменшення

доходів від власності та підприємницької діяльності у 2013–2015 рр. майже у тричі за згаданий період, що обумовлено зменшенням доходів від приватизації через завершення приватизаційних процесів у країні. Проте у 2016 році відбулось збільшення надходжень на 12,0 млн грн., що свідчить про те, що місцеві органи влади Львівської області почали більш ефективно використовувати об'єкти комунальної власності.

Важливою складовою доходів обласного бюджету Львівської області є доходи від операцій з капіталом. Це надходження до бюджету, що мобілізуються неподатковим методом, відповідно їх слід розглядати як альтернативне джерело формування доходів місцевих бюджетів. Протягом аналізованого періоду спостерігається збільшення надходжень від продажу основного капіталу 8,6 млн грн, що пояснюється не обмеженістю вільних об'єктів в регіоні, які можуть бути реалізовані.

Отже, для обласного бюджету Львівської області є характерним використання неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом як другорядних джерел формування фінансових ресурсів, що свідчить про достатньо високий рівень пасивності органів місцевого самоврядування відносно формування власних доходів місцевих бюджетів.

Основним джерелом формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів Львівської області є міжбюджетні трансферти, загальний обсяг яких протягом 2012–2016 рр. збільшився на 4450,9 млн грн або на 52%.

Найбільшу питому вагу в загальній структурі трансфертів місцевих бюджетів Запорізької області займають субвенції. Слід відмітити, що їх частка у 2016 р. збільшилась на 20,3% порівняно з 2012 р., а абсолютні показники даного виду міжбюджетних трансфертів збільшились на 5556,7 млн грн. Щодо

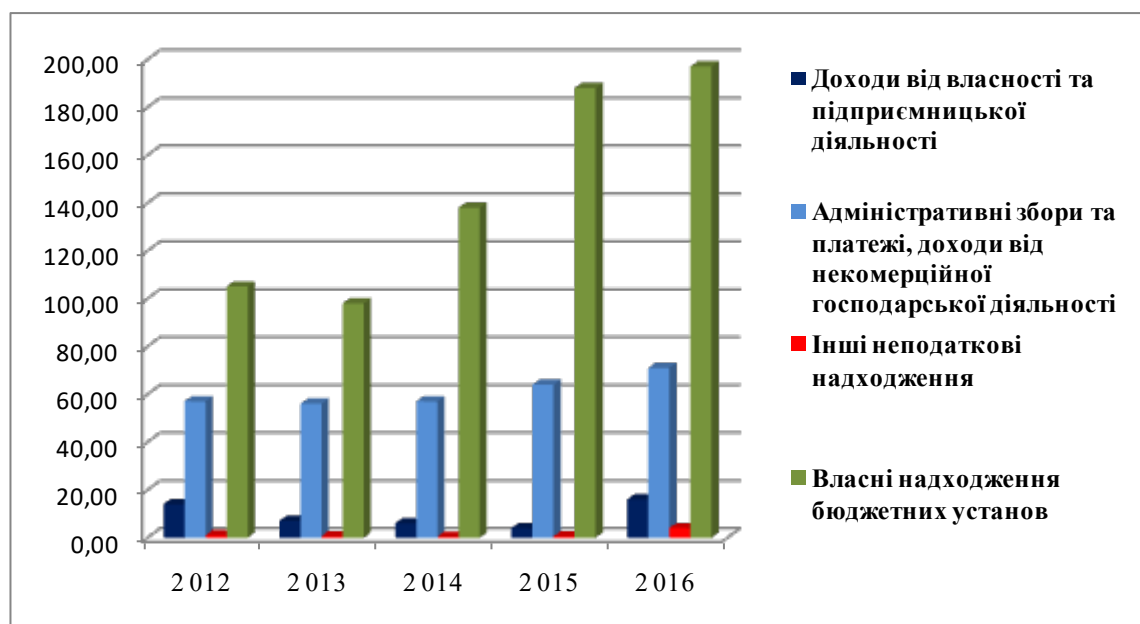


Рис. 2. Динаміка структури неподаткових надходжень до бюджету Львівської області, млн грн.  
Складено автором за даними [8]

дотацій, то протягом 2012–2016 рр. їх обсяг зменшився на 22,5%, і на кінець 2016 р. вони становили всього 114,3 млн грн.

За даними управління фінансів Львівської обласної державної адміністрації найбільшу питому вагу у структурі дотацій займає дотація вирівнювання, що одержується з державного бюджету, частка якої на кінець аналізованого періоду складає 82,5% від загального обсягу дотацій. На другому місці знаходяться інші дотації, частка яких на кінець аналізованого періоду складала 5,2%. У свою чергу, найбільшу частку в структурі субвенцій у 2016 р. займає субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям — близько 53% від загального розміру субвенцій.

Враховуючи достатньо вагоме значення трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів Запорізької області, слід відмітити, що порівняно з іншими регіонами, а також зі зведеним місцевим бюджетом України в цілому, для області є характерним середній показник питомої ваги міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів [8]. Відповідно це свідчить про те, що регіони, які мають більш високий рівень економічного розвитку є менш залежними від фінансової допомоги від центральних органів влади, яка здійснюється у вигляді міжбюджетних трансфертів.

Проаналізувавши дохідну частину обласного бюджету Львівської області, можна зробити висновок про нестачу власних джерел надходження у регіоні

та наявність певної фінансової залежності місцевої влади від державної. Витрачання бюджетних коштів яскраво виявляє зміст основних функцій і завдань, які виконують органи державної влади і місцевого самоврядування.

Склад, структура і динаміка бюджетних видатків відображає державні, регіональні та місцеві пріоритети соціально-економічного розвитку (рис. 3). Крім того, специфіка функціонування та особлива роль місцевих бюджетів виявляється саме у складі та структурі їхньої видаткової частини. Бюджетні видатки дають можливість розкрити і дослідити економічну сутність місцевих бюджетів, фінансові можливості органів місцевого самоврядування, які мають вирішувати завдання місцевого значення — забезпечувати населення рядом громадських та суспільних послуг, сприяти всебічному і гармонійному розвитку територій.

Також про вплив видатків бюджетів місцевого самоврядування на соціально-економічний розвиток території свідчить їх склад та структура.

Загальний обсяг видатків обласного бюджету Львівської області протягом аналізованого періоду збільшився на 1843,4 млн грн. або 49,5%. Найбільшу частку у структурі видатків на кінець 2016 року займають видатки на охорону здоров'я (39,1%), на другому місці знаходяться видатки на транспорт, зв'язок та телекомунікації (27,7%), третє місце займають видатки на освіту (17,6%).

Негативною тенденцією слід вважати збільшення в структурі видатків обласного бюджету Львівської

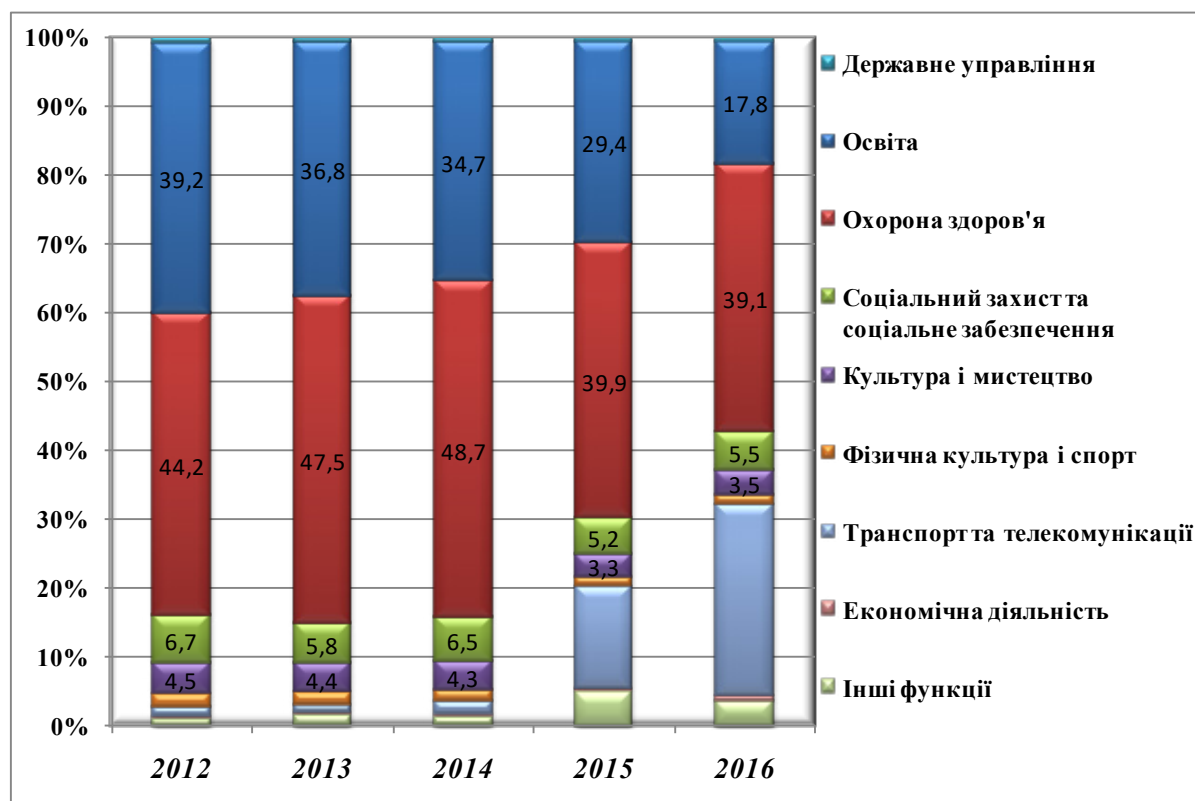


Рис. 3. Склад і структура видатків бюджету Львівської області 2012–2016 рр., %

Складено автором за даними [8]

області видатків на державне управління в період з 2012 по 2016 рр. сума яких збільшилась на 24,5%.

Таким чином, дослідження практики здійснення видатків місцевих бюджетів Львівської області свідчать про достатньо вагому їх роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону. Проте в умовах реалізації політики децентралізації фінансових ресурсів бюджетні видаткові повноваження вимагають кардинальних змін.

Отже, здійснивши аналіз дохідної та видаткової частини обласного бюджету Львівської області, було виявлено, що, для органів місцевого самоврядування регіону, який має значний економічний та фінансовий потенціал, є характерним зростання їх фінансової залежності від органів державної влади. Враховуючи достатньо вагоме значення видатків місцевих бюджетів, зазначені тенденції негативно впливатимуть на забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку регіону.

**Висновки.** Проведений аналіз проблем формування і функціонування місцевих бюджетів в Україні дозволив зробити низку висновків. В період з 2012 по 2016 рр. частка податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП коливалась на рівні від 5,4% до 6,2%, місцеві податки і збори у ВВП в даний період збільшились з 0,08% до 0,5%. Якщо враховувати тільки місцеві податки і збори, то ситуація в Україні

є найгіршою у порівнянні з усіма країнами ОЕСР, оскільки частка місцевих податків і зборів у ВВП є замалою. За таких умов говорити про фінансову децентралізацію досить складно. Інститут місцевого оподаткування, навіть після реформування все ще не відповідає вимогам Європейської хартії про місцеве самоврядування щодо формування фінансових ресурсів. Формально вимоги закріплені у даному законодавчому акті дійсно виконується, однак на практиці частина фінансових ресурсів місцевого самоврядування, що формується за рахунок місцевих податків і зборів є не значною і не гарантує зміцнення фінансових основ органів місцевого самоврядування. При цьому допомога, якої регіони потребують з державного бюджету, значно більша за його можливості. У цьому полягає одна з основних проблем міжбюджетних відносин, яка ускладнюється множинністю фінансових потоків у обох напрямках (дотації, субвенції, взаємні розрахунки, інвестиційні й кредитні програми та ін.).

У загальній структурі видатків місцевих бюджетів України домінують видатки, спрямовані на забезпечення делегованих повноважень. Крім того, органи місцевого самоврядування змушені направляти на фінансування делегованих повноважень частину власних фінансових ресурсів, оскільки в результаті невідповідності розрахункових показ-

ників Міністерства фінансів України та фактичної потреби у фінансових ресурсах залишаються не забезпеченими або частково забезпеченими власні видаткові повноваження органів місцевого самоврядування, переважно за рахунок недофінансування капітальних видатків. Це свідчить про те, що місцеві бюджети України є «бюджетами проїдання», адже обсяг фінансових ресурсів, що спрямовується на фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку територій, є недостатнім.

Аналіз формування і використання обласного бюджету Львівської області свідчить, що аналіз доходів бюджету Львівської області протягом 2012–2016 рр. свідчить, що найбільшу питому вагу в його доходах мають трансферти. Разом із трансфертами основу формування фінансових ресурсів обласного бюджету Львівської області становлять податкові надходження.

Для Львівської області, також як і для України в цілому, характерне динамічне зростання частки місцевих податків і зборів у загальній структурі податкових надходжень місцевих бюджетів. Виявлено, що для органів місцевого самоврядування

Львівського регіону, який має значний економічний та фінансовий потенціал, характерне зростання фінансової залежності місцевих бюджетів від державного. З урахуванням достатньо вагомого значення видатків місцевих бюджетів у формуванні валового регіонального продукту зазначені тенденції негативно впливатимуть на забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку регіону.

Комплексна оцінка результатів соціально-економічного розвитку Львівського регіону протягом 2012–2016 рр. показала, що разом із зміцненням основних показників, які характеризують соціально-економічний розвиток регіону, відбувається послаблення фінансових можливостей органів місцевого самоврядування. Для визначеного типу фінансової стійкості необхідно розробляти стратегію стабільного розвитку (нارощування бюджетних можливостей), яка передбачає активізацію роботи органів місцевого самоврядування з розширення податкових і неподаткових джерел формування дохідної частини бюджету за рахунок виявлення резервів і використання альтернативних джерел формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

#### Література

1. Максютя А. А. Фінансово-бюджетна складова системи державного управління і місцевого самоврядування / А. А. Максютя // Наукові праці НДФІ. — 2005. — № 3 (32). — С. 3–8.
2. Бюджет України за 2014 рік: статистичний збірник / [Л. М. Калініченко, Г. В. Гайдученко, Г. Ф. Ткаченко та ін.] — К.: Міністерство фінансів України, 2015. — 308 с.
3. Павлюк К. В. Концептуальні підходи до вдосконалення системи міжбюджетних відносин на засадах конкурентного федералізму / К. В. Павлюк // Наукові праці НДФІ. — 2006. — № 1 (34). — С. 23–34.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
5. Деркач М. І. Сучасна державна політика у сфері подолання статичного і динамічного дисбалансів місцевих бюджетів / М. І. Деркач // Фінанси України. — 2011. — № 4. — С. 55–64.
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://me.gov.ua>.
7. Регулювання міжбюджетних відносин: Україна і європейський досвід: монографія / [В. Г. Бодров, О. П. Кириленко, Н. І. Балдич та ін.]; за ред. В. Г. Бодрова. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — 296 с.
8. Обласний бюджет Львівської області за 2016 рік / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://loda.gov.ua/dep\\_zvit-pro-vykonannya](http://loda.gov.ua/dep_zvit-pro-vykonannya)
9. Бодров В. Г. Реформування міжбюджетних відносин та зміцнення фінансових ресурсів місцевих бюджетів / В. Г. Бодров // Наукові праці НДФІ. — 2004. — Вип. 6(29). — С. 31–33.
10. Бондарук Т. Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні / Т. Г. Бондарук // Зб. наук. праць Нац-го ун-ту держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2011. — № 1. — С. 56–66.
11. Деркач М. І. Аналіз наслідків трансформації Бюджетного кодексу України для місцевих фінансів / М. І. Деркач, М. В. Литвин // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. — 2011. — № 1(11). — С. 22–28.
12. Зайчикова В. В. Актуальні аспекти бюджетної політики у сфері розвитку місцевих фінансів / В. В. Зайчикова // Наукові праці НДФІ. — 2007. — № 3 (40). — С. 28–34.



13. Кириленко О. П. Державні фінанси в умовах формування демократичного суспільства / О. П. Кириленко // Світ фінансів. — 2004. — № 1. — С. 22–33.
14. Алмазов С. Г. Управление финансовой устойчивостью местных бюджетов / С. Г. Алмазов // Сборник научных трудов Северо-Кавказского государственного технического университета. Серия: Экономика / СевКавГТУ. — 2006. — № 4. — С. 25–28.
15. Bailey S. J. Local Government Economics: Principles and Practice. / S. J. Bailey — London: Macmillan press ltd, 1999. — 359 p.
16. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії: вступ до фінансової науки: підручник / Ш. Бланкарт; за наук. ред. та перед. В. М. Федосова; пер. з нім. С. І. Терещенко, О. О. Терещенка. — К.: Либідь, 2000. — 653 с.

#### References

1. Maksyuta A. A. Finansovo-byudzhetna skladova sistemi derzhavnogo upravlinnya i mistseвого samovryaduvannya / A. A. Maksyuta // Naukovi pratsi NDFI. — 2005. — # 3 (32). — S. 3–8.
2. Byudzhет Ukayini za 2014 rik: statistichniy zbirnik / [L. M. Kalinichenko, G. V. Gayduchenko, G. F. Tkachenko ta In.] — K.: Ministerstvo finansiv Ukayini, 2015. — 308 s.
3. Pavlyuk K. V. Kontseptualni pidhodi do vdoskonalennya sistemi mizhbyudzhetnih vidnosin na zasadah konkurentnogo federalizmu / K. V. Pavlyuk // Naukovi pratsi NDFI. — 2006. — #1 (34). — S. 23–34.
4. Byudzhетniy kodeks Ukayini vid 08.07.2010 r. #2456-VI [Elektronniy resurs]. — Rezhim dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/lows/show/2456-17>.
5. Derkach M. I. Suchasna derzhavna politka u sferi podolannya statichnogo i dinamichnogo disbalansiv mistsevih byudzhетiv / M. I. Derkach // Finansi Ukayini. — 2011. — # 4. — S. 55–64.
6. Ofitsiyniy sayt Ministerstva ekonomichnogo rozvitku i torgivli Ukayini [Elektronniy resurs]. — Rezhim dostupu <http://me.gov.ua>.
7. Reguluvannya mizhbyudzhетnih vidnosin: Ukayina i Evropeyskiy dosvid: monografiya / [V. G. Bodrov, O. P. Kirilenko, N. I. Baldich ta In.]; za red. V. G. Bodrova. — K.: Vid-vo NADU, 2006. — 296 s.
8. Oblasniy byudzhет Lvivskoyi oblasti za 2016 rik // [Elektronniy resurs]. — Rezhim dostupu: [http://loda.gov.ua/dep\\_zvit-pro-vykonannya](http://loda.gov.ua/dep_zvit-pro-vykonannya)
9. Bodrov V. G. Reformuvannya mizhbyudzhетny'x vidnosy'n ta zmichnennya finansovy'x resursiv miscevy'x byudzhетiv / V. G. Bodrov // Naukovi praci NDFI. — 2004. — Vy'p. 6(29). — S. 31–33.
10. Bondaruk T. G. Zarubizhny'j dosvid misceвого opodatkuвання ta mozhly'vosti jogo zastosuvannya v Ukayini / T. G. Bondaruk // Zb. nauk. prac' Nacz-go un-tu derzh. podatkovoyi sluzhby' Ukayiny'. — Irpin', 2011. — # 1. — S. 56–66.
11. Derkach M. I. Analiz naslidkiv transformaciyi Byudzhетnogo kodeksu Ukayiny' dlya miscevy'x finansiv / M. I. Derkach, M. V. Ly'tvy'n // Visny'k Universytetu bankivs'koyi spravy' Nacional'nogo banku Ukayiny'. — 2011. — #1(11). — S. 22–28.
12. Zajchy'kova V. V. Aktual'ni aspekty' byudzhетnoyi polity'ky' u sferi rozvy'tku miscevy'x finansiv / V. V. Zajchy'kova // Naukovi praci NDFI. — 2007. — # 3 (40). — S. 28–34.
13. Ky'ry'lenko O. P. Derzhavni finansy' v umovax formuvannya demokrati'chnogo suspil'stva / O. P. Ky'ry'lenko // Svit finansiv. — 2004. — # 1. — S. 22–33.
14. Almazov S. G. Upravleny'e fy'nansovoj ustojchy'vost'yu mestny'x byudzhетov / S. G. Almazov // Sborny'k nauchny'x trudov Severo-Kavkazskogo gosudarstvennogo texny'cheskogo un'yversy'teta. Sery'a: Ekonom'y'ka / SevKavGTU. — 2006. — #4. — S. 25–28.
15. Bailey S. J. Local Government Economics: Principles and Practice. / S. J. Bailey — London: Macmillan press ltd, 1999. — 359 p.
16. Blankart Sh. Derzhavni finansy' v umovax demokratiyi: vступ do finansovoyi nauky': pidruchny'k / Sh. Blankart; za nauk. red. ta pered. V. M. Fedosova; per. z nim. S. I. Tereshhenko, O. O. Tereshhenka. — K.: Ly'bid', 2000. — 653 s.